

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Кіпоренко Г.С., Смирнитська М.Б., Півень О.О.

Українська інженерно-педагогічна академія

У статті розглянуто організаційні принципи управління підприємствами та їх реалізацію при управлінні охороною праці у вищих навчальних закладах. На основі визначення недоліків у реалізації принципів управління охороною праці у ВНЗ розроблено рекомендації щодо їх удосконалення.

Ключові слова: система управління охороною праці, вищий навчальний заклад, реалізація принципів, мотивація, лідерство.

Постановка проблеми. Відповідно до нових пріоритетів, зумовлених змінами у суспільстві, відбувається постійна зміна управлінських структур, а відтак, стають неефективними традиційні моделі управління, у тому числі моделі управління охороною праці в умовах підприємства або навчального закладу. З постійним ускладненням суспільства і прискоренням змін стає нагальним запровадження механізму управління охороною праці в діяльності вищого навчального закладу (ВНЗ), який ґрунтується на сучасних принципах управління організацією.

Актуально є наукове обґрунтування організаційних принципів управління охороною праці у ВНЗ, як основи діяльності керівництва вищого навчального закладу з питань охорони праці. обґрунтування організаційних принципів управління охороною праці у ВНЗ, як основи діяльності керівництва вищого навчального закладу з питань охорони праці.

Таблиця .1 Аналіз принципів управління організацією по А.Файолу, М.Мескону, М.Альберту і Ф.Хедоурі та реалізації цих принципів в управлінні охороною праці в навчальному закладі

№ п/п	Організаційні принципи в управлінні організацією	Організаційні принципи в управлінні охороною праці
1.	Розподіл праці.	Згідно з Положенням «Про службу охорони праці», служба охорони праці комплектується фахівцями такого профілю: інженерами відповідної кваліфікації; фахівцями з питань гігієни праці; юристами, що спеціалізуються на питаннях законодавства про охорону праці.
2.	Повноваження і відповідальність.	Згідно з Законом України «Про охорону праці», спеціалісти служби охорони праці

№ п/п	Організаційні принципи в управлінні організацією	Організаційні принципи в управлінні охороною праці
		<p>мають право:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видавати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові для виконання приписи щодо усунення наявних недоліків, одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці; - вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли передбачених законодавством медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідних робіт або не виконують вимог нормативно-правових актів з охорони праці; - зупиняти роботу виробництва, ділянки, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих; - надсилати роботодавцю подання про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги щодо охорони праці.
3.	Дисципліна.	Трудова дисципліна на підприємствах, в установах, організаціях забезпечується створенням необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної роботи, свідомим ставленням до праці, методами переконання, виховання, а також заохочення за сумлінну працю. У трудових колективах створюється обстановка нетерпимості до порушень трудової дисципліни, суворої товариської вимогливості до працівників, які несумлінно виконують трудові обов'язки.
4.	Єдиноначальність.	Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства.

№ п/п	Організаційні принципи в управлінні організацією	Організаційні принципи в управлінні охороною праці
5.	Єдність керівництва.	Служба охорони праці опрацьовує ефективну цілісну систему управління охороною праці підприємства, проводить оперативно-методичне керівництво роботою з охорони праці, організовує роботу підрозділів і всього підприємства щодо створення безпечних та нешкідливих умов праці.
6.	Винагорода праці.	Працівники повинні отримувати справедливую заробітну плату за свою працю. Це однаковою мірою відноситься і до робітників, і до керуючих. Працівники, зайняті на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, безплатно забезпечуються лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, газованою соленою водою, мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткову оплачувану відпустку, пільгову пенсію, оплату праці у підвищеному розмірі та інші пільги і компенсації, що надаються в порядку, визначеному законодавством.
7.	Централізація.	Функція системи управління охороною праці щодо організації та координації робіт передбачає формування органів управління охороною праці на всіх рівнях управління і всіх стадіях виробничого процесу, визначення обов'язків, прав, відповідальності та порядку взаємодії осіб, що приймають участь в процесі управління, а також прийняття та реалізацію управлінських рішень
8.	Ієрархія.	Служба охорони праці підпорядковується безпосередньо роботодавцю. Керівники та спеціалісти служби охорони праці за своєю посадою і заробітною платою прирівнюються до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб. Роботодавець несе безпосередню

№ п/п	Організаційні принципи в управлінні організацією	Організаційні принципи в управлінні охороною праці
		відповідальність за порушення вимог законодавства. В управлінні охороною праці, крім штатних посадових осіб і структурних підрозділів, також бере участь і комісія з питань охорони праці, створена рішенням трудового колективу і профспілкової організації.
9.	Порядок.	Працівник, який відчуває справедливе до себе відношення, відчуває відданість до фірми і намагається трудитися з повною віддачею.
10.	Справедливість.	Працівник, який відчуває справедливе до себе відношення, відчуває відданість до фірми і намагається трудитися з повною віддачею.
11.	Ініціатива.	До працівників можуть застосовуватися будь-які заохочення за активну участь та ініціативу у здійсненні заходів щодо підвищення рівня безпеки та поліпшення умов праці. Види заохочень визначаються колективним договором, угодою.
12.	Корпоративний дух.	шляхи реалізації не визначено
13.	Принцип мотивації.	шляхи реалізації не визначено
14.	Принцип лідерства.	шляхи реалізації не визначено
15.	Принцип науковості.	В Україні існує досить широка мережа науково-дослідних інститутів (НДІ) та інших організацій з проблем безпеки, гігієни праці й виробничого середовища. До них належать Національний НДІ охорони праці, Український інститут суспільного здоров'я, Інститут екології і токсикології (м. Київ),

№ п/п	Організаційні принципи в управлінні організацією	Організаційні принципи в управлінні охороною праці
		Харківський НДІ медичної радіології, Криворізький і Харківський НДІ гігієни праці і профзахворювань, Донецький науковий центр гігієни праці і профілактики травматизму, Український НДІ екогігієни і токсикології хімічних речовин та ін.
16.	Принцип відповідальності.	За порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок, їх організацій та об'єднань винні особи притягаються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності згідно із законом.
17.	Принцип економічності.	У Законі "Про охорону праці" вперше в історії України економічні заходи управління охороною праці зведені до рангу державної політики. Цим Законом у суспільстві стверджуються принципово нові взаємовідносини, що базуються на економічному механізмі управління умовами праці — формуванні у власника (роботодавця) економічної зацікавленості в проведенні заходів щодо поліпшення умов праці.
18.	Принцип забезпечення зворотного зв'язку	Роботодавець зобов'язаний інформувати працівників або осіб, уповноважених на здійснення громадського контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці, та Фонд соціального страхування від нещасних випадків про стан охорони праці, причину аварій, нещасних випадків і професійних захворювань і про заходи, яких вжито для їх усунення та для забезпечення на підприємстві умов і безпеки праці на рівні нормативних вимог.

З проведеного порівняльного аналізу принципів управління організацією по А.Файолю, М.Мескону, М.Альберту і Ф.Хедоурі та їх реалізації в управлінні

охороною праці ВНЗ з'ясовано, що не знайшли своє відображення в управлінні охороною праці в навчальному закладі наступні принципи:

- принцип корпоративного духу,
- принцип мотивації,
- принцип лідерства.

Реалізація принципу мотивації в управлінні охороною праці

Мотиваційне регулювання як функція управління охороною праці полягає в стимулюванні окремих працівників, фахівців, керівників підрозділів за внесок у:

- реалізацію політики підприємства;
- рішення цільових завдань;
- активну участь і творчу ініціативу в розробці та забезпеченні ефективного функціонування СУОП;
- впровадження працезохоронних заходів;
- створення робочих місць з безпечними умовами праці та ін. [1].

Реалізація принципу корпоративного духу в управлінні охороною праці

Соціальне партнерство (соціальний діалог) базується на низці принципів, передбачених стандартом SA 8000 [2], і припускає:

- Проведення консультацій між власником, профспілками і працівниками, а також участь працівників при виробленні працезохоронної політики;
- Визнання всіма сторонами участі членів трудового колективу (найманих працівників) в управлінні охороною праці та промисловою безпекою в якості найважливішого умови, що забезпечує ефективність функціонування системи управління охороною праці;
- Участь працівників у розробці планів і програм щодо поліпшення умов праці, зниження виробничих ризиків і усунення порушень, виявлених у процесі контрольно-наглядової діяльності;
- Здійснення контролю за виконанням намічених заходів, дотриманням роботодавцем законодавчих вимог і зобов'язань, передбачених колективним договором, угодою та встановленим вимогам безпеки безпосередніми виконавцями;
- Участь у розслідуванні обставин і причин нещасних випадків, професійних захворювань, розробці запобіжних заходів;
- Участь сторін у роботі комісій з випробування та приймання в експлуатацію виробничих об'єктів, у розслідуванні можливих (трудових) спорів, пов'язаних з порушеннями законодавства.

Працівники виконують свої обов'язки в рамках встановлених правил, що забезпечують власну безпеку та безпеку оточуючих людей, а виділені у їх розпорядження механізми та інші технічні засоби використовують за призначенням і відповідно до правил технічної експлуатації.

Реалізація принципу лідерства в управлінні охороною праці

Цей принцип передбачає реалізацію двох напрямків:

Перше - підвищення ролі керівника (власника, роботодавця) - як лідера, відповідального за життя і здоров'я персоналу, за виконання законодавчих норм, проголошених цілей і політики.

Друге - досягнення підприємством лідируючих позицій у цій сфері діяльності - як свідчення інноваційного рішення працезахоронних проблем, створення реальних передумов для стійкого стану охорони праці та розвитку його інфраструктури, підтвердження його надійності, безпеки і привабливості для бізнес-партнерів [3].

В якості висновків слід відмітити, що було проведено: характеристику загальних і специфічних принципів управління; вперше виконаний порівняльний аналіз їх реалізації в управлінні охороною праці ВНЗ; досліджено сутність понять «принцип мотивації», «принцип корпоративного духу», «принцип лідерства»; визначено основні теоретичні положення щодо перелічених принципів як чинників підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці ВНЗ; сформульовані основні напрямки реалізації цих принципів в системі управління охороною праці ВНЗ;

Перспектива подальших досліджень, на думку автора полягає в використанні теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо суті та шляхів удосконалення досліджуваних принципів управління як чинників підвищення ефективності функціонування СУОП ВНЗ.

Література

1. Гордеева Т.О. Психология мотивации достижения / Т.О.Гордеева – М.: Смысл; Издательский центр «Академия», 2006. – 336 с.
2. Стандарт SA 8000 Соціальна відповідальність
3. Кому цікаві інтереси лідера? Д. Ольшанський. Бізнес № 8, 1995 рік

Кипоренко А.С., Смирнитский М.Б., Пивень Е.А.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННЫХ ПРИНЦИПОВ УПРАВЛЕНИЯ ОХРАНОЙ ТРУДА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье рассмотрены принципы управления предприятиями и их реализацию при управлении охраной труда в высших учебных заведениях. На основе определения недостатков в реализации принципов управления охраной труда в вузах разработаны рекомендации по их усовершенствованию.

Ключевые слова: система управления охраной труда, высшее учебное заведение, реализация принципов, мотивация, лидерство.

Kiporenko A., Smyrnytska M., Piven E.

IMPROVEMENT ORGANIZING PRINCIPLE SAFETY MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION ZAKALADAH

The article considers the organizational principles of business management and their implementation in health and safety management in higher education. Based on the identification of weaknesses in the implementation of the principles of safety management in universities developed recommendations for their improvement.

Key words: safety management, higher education, the implementation of the principles, motivation, leadership.